

Î N C H E I E R E

04 octombrie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul: Maria Ghervas

Judecători: Dumitru Mardari, Iurie Bejenaru

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de Niță Ion, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Niță Ion împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova privind compensarea prejudiciului material și moral și obligarea aducerii scuzelor oficiale din numele statului,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 13 iunie 2017, prin care s-au respins apelurile declarate de Niță Ion și Ministerul Justiției al Republicii Moldova, s-a admis apelul declarat de Procuratura Generală a Republicii Moldova, s-a casat hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 10 februarie 2017 în partea obligării Procuraturii mun.Chișinău să-i aducă lui Niță Ion scuze oficiale în formă scrisă în numele statului, și s-a emis o nouă hotărâre în această parte prin care cerința dată s-a respins ca neântemeiată, în rest hotărârea primei instanțe s-a menținut,

c o n s t a t ă :

La 22 august 2016 Niță Ion s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către Ministerul Justiției, solicitând compensarea prejudiciului material în mărime de 200000 lei și moral în mărime de 300000 lei, cauzate ca urmare a acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, prin tragerea ilegală la răspundere penală a lui, precum și obligarea Procuraturii Generale la aducerea scuzelor oficiale din numele statului.

În motivarea acțiunii a indicat că, la data de 18 ianuarie 2014 în privința sa a fost intentată o cauză penală, iar la data de 19 ianuarie 2014 a fost reținut pentru 72 de ore. Ulterior, la data de 22 ianuarie 2014 măsura preventivă a fost schimbată din arest preventiv, în arest la domiciliu, iar Curtea de Apel Chișinău ulterior a schimbat măsura preventivă din arest la domiciliu, în eliberarea provizorie sub control judiciar. Indică că, persoana care a înaintat plângere în privința sa, a comunicat informații mincinoase procurorului în Procuratura sect. Rîșcani, Secrieru Natalia,

care, din solidaritate, a înaintat un demers în instanța de judecată, fiindu-i schimbată măsura preventivă în arest preventiv.

Relatează că, în perioada 14.02.2014 - 11.09.2014 s-a aflat în arest la Penitenciarul nr. 13, de fiecare dată arestul fiind prelungit, din aceleași motive neîntemeiate și în lipsa sa.

Comunică că, aflându-se în penitenciar, a ținut și greva foamei, dar nimeni nu a vrut să-l audă. Menționează că, la data de 15.04.2014 a fost internat forțat la Spitalul de psihiatrie pentru efectuarea expertizei medico-legale psihiatrice și cu toate că nu a fost de acord cu aceasta, s-a aflat acolo timp de 5 săptămâni.

Sușține că, la data de 11.09.2014 a fost eliberat, măsura preventivă a fost schimbată din arest preventiv, în arest la domiciliu, iar la data de 09.03.2015 a fost schimbată măsura preventivă din arest la domiciliu, în eliberare provizorie sub control judiciar. Ulterior, prin sentința Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 24.06.2015 a fost achitat, sentința fiind menținută și prin decizia Curții de Apel Chișinău din 21.01.2016.

Ulterior, Curtea Supremă de Justiție a respins recursurile părților, ca fiind nefondate. Consideră reclamantul că, judecătorii prin deciziile lor, la indicația procurorului 1-au limitat în drepturi, fiind înjosit, bătut și adus la cel mai jos nivel al societății.

În drept, acțiunea s-a întemeiat pe prevederile Legii nr.1545-XIII din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Prin încheierea protocolară a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 22 noiembrie 2016 a fost dispusă atragerea în proces a Procuraturii Generale, în calitate de intervenient accesoriu.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 10 februarie 2017 acțiunea depusă de Niță Ion a fost admisă parțial și s-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Niță Ion suma de 100000 lei, în calitate de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și s-a obligat Procuratura Generală să aducă lui Niță Ion scuze oficiale din numele statului, în formă scrisă.

În rest, acțiunea a fost respinsă.

La data de 13 februarie 2017 Procuratura Generală a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 10 februarie 2017, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri privind respingerea acțiunii.

La data de 14 februarie 2017 Niță Ion a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 10 februarie 2017, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri privind admiterea integrală a acțiunii, cu încasarea prejudiciului material și moral în mărimea solicitată.

La data de 15 februarie 2017 Ministerul Justiției, la fel, a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 10 februarie 2017, solicitând admiterea acestuia, modificarea hotărârii instanței de fond, în partea ce ține de prejudiciul moral încasat, cu diminuarea acestuia, corespunzător sumelor

acordate în cauze similare de către Curtea Europeană și instanțele judecătorești naționale.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 13 iunie 2017 s-au respins apelurile declarate de Niță Ion și Ministerul Justiției al Republicii Moldova, s-a admis apelul declarat de Procuratura Generală a Republicii Moldova, s-a casat hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 10 februarie 2017 în partea obligării Procuraturii mun.Chișinău să-i aducă lui Niță Ion scuze oficiale în formă scrisă în numele statului, și s-a emis o nouă hotărâre în această parte prin care cerința dată s-a respins ca neântemeiată, în rest hotărârea primei instanțe s-a menținut.

La adoptarea soluției instanța de apel a invocat art. 1405 CC al RM care conține o enumerare exhaustivă a situațiilor în care se admite repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În sensul dispozițiilor enunțate este de înțeles că, pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de anchetă sunt necesare condiții speciale și anume: că fapta ilicită, în calitate de condiție generală a răspunderii delictuale, va avea particularități în materia respectivă, prin urmare nu orice acțiune ilicită a organelor de anchetă și judecată atrage răspunderea statului. O altă condiție necesară pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare este actul de reabilitare, care și atestă admiterea erorii judiciare și prejudicierea neîntemeiată a persoanei.

În conformitate cu art. 524 CPC, persoanele cărora, în cursul procesului penal, prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală sau ale instanțelor judecătorești, li s-a cauzat un prejudiciu material sau moral au dreptul la despăgubire echitabilă în conformitate cu prevederile legislației cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești.

Conform prevederilor art. 525 alin. (1) CPP, acțiunea pentru repararea prejudiciului poate fi inițiată în termen de trei ani de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului conform prevederilor art. 6 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penal, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. Astfel, remediul național contra abuzurilor din partea organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, este Legea nr. 1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Art. 1 din Legea nominalizată stabilește că, prezenta lege constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și contravenționale.

În conformitate cu art. 3 alin. (1) lit. c) al Legii nr. 1545 din 25.02.1998, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din

lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice.

Totodată, în conformitate cu prevederile art. 11 alin. (1) al Legii nr. 1545 din 25.02.1998, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare: gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei: suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Conform art. 1423 Codul civil, mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Totodată, instanța de apel a considerat că hotărârea primei instanțe în partea admiterea pretenției reclamantului/intimat Nița Ion, cu privire la obligarea Procuraturii mun. Chișinău de a aduce lui Nița Ion scuzele oficiale din numele statului, este neîntemeiată, reieșind din următoarele considerente.

Potrivit prevederilor art. 12 al Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, procurorul care a condus sau a exercitat urmărirea penală ori procurorul ierarhic superior aduce scuze oficiale în numele statului persoanei care a fost supusă neîntemeiat urmăririi penale. Scuzele oficiale ale procurorului se aduc în cazul: a) scoaterii integrale a persoanei de sub urmărire penală; b) încetării urmăririi penale în cazurile prevăzute la art. 275 pct. 7) și 8) și art. 285 alin. (2) pct. 2) din Codul de procedură penală; c) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare. Procurorul prezintă scuzele oficiale, în formă scrisă, victimei acțiunilor ilicite sau rudelor apropiate ale acesteia. La solicitarea victimei, scuzele oficiale se difuzează prin aceleași mijloace de informare în masă prin care a fost difuzată informația despre învinuirea persoanei. Scuzele oficiale sînt aduse în termen de 15 zile de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului.

Astfel, instanța de apel a conchis că din textul normei juridice citate supra rezultă că, legiuitorul a prevăzut anumite condiții în care survine obligația statului, în persoana procurorului care a condus sau a exercitat urmărirea penală ori procurorul ierarhic superior, de a aduce scuzele oficiale persoanei care a fost supusă

neîntemeiat urmării penale și anume, termenul de 15 zile de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului.

Totodată, instanța de apel a reținut că, potrivit materialelor dosarului, sentința de achitare a lui Nița Ion a devenit irevocabilă prin decizia Curții Supreme de Justiție din Curții Supreme de Justiție din data de 27 aprilie 2016, iar la materialele cauzei nu a fost prezentat vreun înscris care să demonstreze că, Nița Ion s-ar fi adresat, în termen de 15 zile din momentul emiterii deciziei Curții Supreme de Justiție, cu cerere privind primirea scuzelor oficiale ale statului.

Mai mult decât atât, instanța de apel a constatat că, în cadrul acțiunii civile Procuratura Generală a avut calitatea procesuală de intervenient accesoriu, respectiv nefiind posibilă obligarea autorității la careva acțiuni ce rezultă din obiectul litigiului, or, pretențiile din acțiune pot fi îndreptate doar împotriva pârâtului.

La 20 iulie 2017 Nița Ion a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de amitere integrală a acțiunii.

În susținerea recursului s-a invocat că instanțele ierarhic inferioare au omis prezumția nevinovăției.

Iar, conform art.5 alin.(1) b),c) și f) al CEDO, detenția trebuie să îndeplinească două condiții: trebuie să fie conformă legii și nu trebuie să fie arbitrară.

Deși instanțele ierarhic inferioare au respins încasarea prejudiciului material, Legea nr.1545-XIII din 25.02.1998 prevede clar modul de calculare a prejudiciului material.

La 03 august 2017 Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând modificarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, în partea ce ține de încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Nița Ion a prejudiciului moral cauzat, în sensul diminuării sumei prejudiciului acordat, corespunzător sumelor acordate în cauze similare de către Curtea Europeană și instanța judecătorească națională.

În motivarea recursului s-a invocat că intimatul Nița Ion nu a fost atras ilegal la răspundere penală și nici nu i s-a acordat statulul de condamnat, fiind doar în calitate de bănuit/învinuit de comiterea unei infracțiuni în baza probelor acumulate în cadrul urmăririi penale.

Se mai invocă că Nița Ion nu a prezentat probe concludente prin care să ateste faptul că bănuiala sa ar fi avut efecte negative asupra reputației sale.

Mai mult ca atât, din materialele cauzei rezultă că acțiunile întreprinse de organul de urmărire penală nu au fost declarate ilegale. Astfel nu sunt întrunite condițiile impuse imperativ de lege –atragerea ilegală la răspundere penală.

La 23 august 2017 Procuratura Generală a Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi decizii prin care prejudiciul moral să fie diminuat până la o sumă rezonabilă.

În motivarea recursului s-au invocat prevederile art.1422, art.1423 Cod civil, art.2, art.3, art.11 din Legea nr. 1545-XIII din 25.02.1998.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

Examinând temeiurile recursurilor declarate de Niță Ion, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile drept inadmisibile din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Niță Ion, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Astfel, argumentele invocate în recursurile declarate se referă la dezacordul recurenților cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432. alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei, completul Colegiului precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele

de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin.(4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă, însă, din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera inadmisibile recursurile declarate de Niță Ion, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova.

În conformitate cu art. art. 433 lit. a), 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d i s p u n e:

Recursurile declarate de Niță Ion, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Maria Ghervas

Judecători

Dumitru Mardari

Iurie Bejenaru